

XXIII.
AQUINCUMI
KÖLTŐVERSENY

DÖNTŐBE JUTOTT KÖLTEMÉNYEK

MMXX

AQUINCUMI
MÚZEUM

Az Aquincumi Múzeum,
a Magyar Írószövetség
és a Pannon Művészet Alapítvány,
meghirdeti a

XXIII. AQUINCUMI KÖLTŐVERSENYT!

A HÍVÓSZÓ:

„LIMES”

A hívószóra reflektáló, klasszikus formában írt
(alkaioszi, szapphói, anakreóni, aszklepiádészi, hexameter, disztichon, leoninus, stb.)
pályaműveket várunk, egy-egy pályázatban legfeljebb kettőt.
A versek terjedelme ne legyen több 32 sornál!

Beérkezési határidő: 2020. április 6.
A pályaműveket kizárólag e-mail-ben várjuk!
(kurucz.katalin@iif.hu)

A döntőbe jutott versekről e-mail-ben adunk tájékoztatást április 13-tól.

DÖNTŐ ÉS EREDMÉNYHIRDETÉS:

2020. ÁPRILIS 18. 11.00.

(AQUINCUMI MÚZEUM, BP., III., SZENTENDREI ÚT 139.)

A döntőbe jutott művek színészek tolmácsolásában hangzanak el.

I díj: Arannyal ékesített babérkoszorú.
II. díj: Ezüsttel ékesített babérkoszorú.
III. díj: Bronzzal ékesített babérkoszorú.
Közönségdíj cserépszavazással.
Különdíjak.

EPIGRAMMAÍRÓ VERSENY

A HELYSZÍNEEN MEGADOTT TÉMÁBAN.

I.

Límeszeken túl

Régi a térkép – mégis, hol van Róma határa?
Még sárgult papiruszról, nézd, eltűntek a mesgyék.
Zászlók jelzik a tábornok helytartók palotáját,
s néhány – már csak üres – folt: Róma-világ maradványát.
Földsáncok, kerítések, tornyok alatt hadi utak
védték mind a nagy birodalmat, s íme enyészett
nyelte el azt. Csak a límeszek állnak, rajtuk a tábla:
védvonalak bár, ámde határok – eddig a Róma.

S meddig az élet? Ismered-e bizony a jövőjét?
Mathézisből tudhatod x hova tart az időben,
ám, ami élet, az hova? – tart-e vajon valamerre;
van-e límesze, őrizője, ha messzire készül?
Bárhova is, ott árkokat ás az idő, fala korlát,
tér szakadéka... És te – innen s túl – leszel-e majd?
Emlék csak, aki voltál? – gyermekeidben a gének?

Árkok szélén az alkonyi fényben őrtüzek égnek.
Intenek is, vigyázz, odaát, a límeszeken túl,
hol az idő is eltűnik a végtelenekben,
nincs már tér, és semmik a dolgok, holtak a tények,
Róma nem is volt, térképen ne keresd a határát;
itt csak a lábnyomod marad, és odaát csak a lélek.
S jótetted, gonoszod – megméri súlyod a mérleg.

II.

Danubius nocturnus

Hosszú gályá fut át alkonyi hűs vizén,
sodrából emelik gyors evezőiket
szárnyakként a hajósok vörös ég alatt,
míg lenn hallgat a nagy folyó.

Nap hull és lesi őrtornyaiból az árt,
mint fut fénye kelet síkja felé tovább,
barbár tájra vetít hallgatag árnyakat,
gyöngyszínben jön az este.

Sok fénylő kicsi pont: csillagok ezrei
jósolják hova tart épp az idő velük.

Látszik még az egész, nincs bura városi
fényekből a folyó fölött,
minden pillanatot lassan kitáruló
mélyűr rendje fog át, már csak az éji ór
fürkésző szeme gyűjt távoli lángokat,
bronz kard húzza a vállát.

Némán áll, s egyedül, szűköl a lelke, mint
szűköl nádban a farkas, ha a préda gyors
és fölröppen az éj zárt hidegébe, hogy
rezdül szárnya fölött a Hold.

Halk hullám fut a partnak, kavicságyba vág,
majd rányomja saját íve fonákját,
míg benn alszik a consul, sebes ár zúdul
végig Róma határán.

III.

Limes

Órtüzek égnek végig a zúgó vad folyó partján,
Messzire látszik a fényük jelezve a végtelen éjben
Azt, hogy itt éberen védjük impériumunk határát,
És ezt a védvonalat nem törheti senki sem át.

Képzeld el, bátor Livius, hogy évszázadok múltán
Kik állnak majd itt a helyünkben szikla szilárdan!
Lesznek-e majd, akik virrasztva várják a hajnali váltást?
És harcra készek, ha sor kerül arra, hogy ránk tör az ellen?

IV.

Levél Pannóniából

Drága Anyám! Már oly rég tervezem én, hogy írok
néked s küldöm eléd hazavágyó szív-szavaim.
Lassan múlnak a hónapok és oly távol a Nílus...
Óh, jaj! Elfeledem már ottani városom mily szép!
Nagy Pannónia földjén táborozunk most, védjük
hűn Aquincum kőfalait. Még óvnak az istenek
éberem engem, testem erős és lelkem is friss.
Óh, csak a honvágy marja a szívem. Nem mehetek még
ősi hazámhoz - évtizedig kell tartani esküm,
római hadnak zsoldosaként. Itt béke van éppen.
Épül a város, széles utaknak, vízvezetéknek
terveit írják, burgusainkat újra falazzák.
Várjuk a császárt. Nagy seregünket nézni, ha eljő,
fényesen álljon minden elé, hogy kedve ragyogjon.
Édesanyám! Már öt levelemmel küldtem a sok hírt,
egyre se kaptam eddig tőletek otthoni választ.
Mondd, ugye senkit nem gyötör el kín, testi nyomor?
Védjenek istenek áldón, őrzőn, minden időkből!
Nem feledem soha ételed ízét s lágy mosolyod,
tengeri szellőt, pálmafa árnyát s vízben a lótuszt...
Éjjeli gondolat'imban a távoli Tebtunisz itt van.

Nyugtalan várom az írást: jó Auréliusod.

V.

Epistola Pannonica

Én, Marcus Aurélius imperator, fia Marcus
Vérus praetornak, Pius Antoniust jog
s isteneink végzése szerint trónján követő sarj,
minden római választott ura, római Caesar,
diktálom mindezt Aquincumtól napi járó-
földre, fiamnak, Commódusnak, vészeli órán,
tábort vervén mind a chorosokkal limesénél
felső Pannoniának, Carnuntum közelében.
Barbár északi törzsek, kvádok, szarmata, germán
hordák, partus csordák – Orkus mélyeinek korcs
lelkei – törnek ránk e provincia végei mentén
oly számban, mit az emberi ész felfogni se képes,
s fegyvereinktől bármint hulljanak is – sokasodnak.
Most csend van de erőtlenségünk csepp jele kell tán,
s Plútó szörnyszüleményei mind ide rajzanak ismét.
Fénylő arcát Mars – ki megannyi csaták sűrűjében
pajzsát óvón vonta elénk – elfordítani látszék.
Kór pusztít sorainkban, dögvész sújtja a tábort,
százával vesznek harcedzett légionisták,
Nox zord árnyai közt, titkon földeljük el őket.
Ismersz jól: nem a félelem adta számba e szókat.
Róma jövője a tét, a halál oldás s születés, nem
borzaszt, természettől műve az őselemeknek.
Mindezt vidd a szenátus színe elé, ha sorsom
úgy alakulnék tán Jupiter szigorú keze által,
s ékítsd fődet arany laurussal, mit se habozzál.
Légy jó császár. Légy szirtfok, mit a tengeri ár zúz,
s büszkén helytáll mégis a hullámozás közepette.
Elmélkedj mindenkor, zsarnok, szolga ne légy csak
tedd kötelességed, s élj együtt isteneinkkel.

Vale

VI.

Limes

Itt élünk a határon, messze van innen a Város.
Hír csak ritkán ér ide hozzánk, s nem jön a császár
sem soha győzelem-ünnepet ülni, vigadni napestig.
Ám, ha a vad hun vagy gót támad, a hős katonáink
életük árán védik a harcban a nagy Birodalmat
s minket is, asszonyokat. Ha a bátor harcosom itt lesz,
oldom majd saruját, megfürdetem, és sebeit jó-
féle olajjal megkenem. Öntöm a bort a kupákba,
s este az isteni Vénusznak kedvére teszünk majd.

VII.

Sírvers a limesen

Titus Aelius Iustus másod légionárius és vízi-orgonajátékos után szabadon

Ebben a sírban van Sabinám jó Aelia halva.
Lantja s a szépen pengő húrok dalnoka néma.
Éneke oly csoda szép volt míg pengette a lantot.
Tőle ki a vízi-orgonajátékban az enyémnél jobb volt,
Hádész harmadik évtizedének az éveiből ötöt elvont,
de három hónapot és még két hetet adva mi elmúlt.
Boldogan élj, aki olvasod úrnőm itteni búcsusorát,
s mondj neki egy: - Isten vele Aelia jó Sabinát!
Örök emlékezetére emelte a népe s a férje,
légionáriusoknak a másod hidrauláriusa,
Titus Aelius Iustus, az aquincumiensis.

Sírköved őrzi a nagy nevedet és rajta írásod.
Nem csak a kő tart meg téged, de az elsíratásod.
Őrzöd a limest, s tégedet ő, és minket is őriz

Titus Aelius Iustus, az aquincumiensis.

Őriz a sírversed papíron, köveken,
S hexameterben az elsíratásod.
S ha lekopott köveden az írás,
Már nem lesz papíron az írás,
Már nem lesz a falon az írás,
Már nem lesz, aki olvas,
Mivel írás nélkül a kő,
Nem sírkő, csak a kő,
S az ember, a névviselő,
Akkor hal meg a hexameterrel.

De a vers nélküli sivár kőtár, nem lehet az mi reánk vár, ez a határ!

VIII.

Az első Mátriárka vagyok...

Nem hiszik el, mit láthat a szem, hall fül, simogat kéz,
szültem, megnyílt méhem, egy élet kéri helyét nap
fénye alatt, várná, hang hívja magához. Időtlen
tisza igazság, asszony, büszke, erős anya lettem.
Mintha körül se metélték volna a szolgasereglet,
jó rokonok szívét meg a nyelvét, esztelenebbek
lám kétségbe akarják vonni csodákat ezerszám
bölcs szeretettel tenni tudó, csillag magasában,
méginkább azon is túl, mindenségben előttünk
otlakozó oltalmunk, bíránk rám lesugárzó
áldását. Bár van tanú irgalmára: szivárvány.
Mérhetnék hozzá tamariszkuszfánk gyökeréből
sarjadt színpompás szíromévek szélbe kavargó
illatfelhőit sivatagban, férjem aranyban
talentumszám megbecsüléssel nyert, sose herdált
kincseit. Ehhez hitvány alku helyett a szövetség
éteri társa a népünk, szálegyenes derekával.
És én? Csak megvetni való vén háborodottnak
tartott nő leszek? Az, kit a meddőség eszelőssé
tett? Hisznek nekem ösztönigába bezárt feleségek?
Megtanulok gyermekként járni azért, hogy elessek?
Vagy testemmel kell igazolnom kis csecsemőmet,
sőt magamat? Még nincs vádló szavakat zabolázó
törvény, senki se vár mást, mint amit ős örökölhét,
telve utódokkal, s a tapasztalt kín, keserűség,
néha öröm, mindig többet követelt a családtól
bármilyen valóságnál. Akkor mi köt engem a sátrunk
porkapuját, a parancsolt hitvesi kört, a határunk
őszintén átlépve, ha felsír éhes, erőtlen,
pár hetes apró száj? Hisz meztelenebb a ruhával
rejtett, lányakorú, már most tehetetlen, erényes
frisslakodalmas, meztelenebb nálam. Kiapadt kút
melle helyett megkapja a dajkált magzata tejjel
majd az enyém. Kétkedni ne merjen senki, foganhat
Sára ölében szent név, tágabb horizontot Izsák ad.

IX.

Limes, leoninus

Jöjj múzsám szerelemmel, tőlem mire vágysz azt vedd el!

Ülj ide létem közepére, limesem legyen ölelésed!

Szenvedély ébred ölünkben, s elborít minket a csöndben.

Vágyad most ihletet adjon, nászunk leoninust foganjon!

X.

Játék és eszme

„*Én játszom ugyan, de ti vegyetek komolyan!*”

(Szilágyi Domokos)

Szó alkotta *limes*ben sáncok a hajdani versek,
őrtornyokként állnak lét s nemlét felezőjén,
termékeny hús-vér árnyak. *Circumdederunt me* –

mint vastag tölgyek, zakatolnak tág teleimben,
néhány percnyi tavasz lombkoronájukban.

Mert amikor nem mernek fájni a régi szilánkok,
akkor is átszűrődnek az elhullt fürtök a múltból,
lármásan torlódik a táj, két oldala fészek,

nyílnak a titkok a parton, a fák szakadékba simulnak.

Fordul a kényszer, mert végtelen ég a határ.

Állok a hídon. Alattam kéklő éjszaka billen,
néhány olcsó slukkot még lélegzek a tájból,
nézem az árkok előtt pihenő ősrégi akácot –

illata szimbólum, melyben sodródik a holdfény,
csendjén kék hegyorom, csúcsán lüktet a szél.

Mákkelyhek fűzőld selymen, mint pázsiton árnyak,
fáradt éjjelek és rostos héjú, lila hangok,
sáncokon és korhadt őrtornyokon átremegő fény,

mindig szűkre szabott a határ, és terjed a távol.

Mélyül a tér, mélyül, fulladok, émelygek.

Játék s eszme között félúton a líra, de olykor
félek a megfeketült, bársonypuha disztichonoktól.
Nincs árnyékom után más, én építem a sáncot,

mert megvámolják a határon lelkemet. Így lesz
szó alkotta *limes* minden hajdani vers.

XI.

Hadriánusz fala

Gyerekkoromban ujjal a porba én
vontam saját határait – sáncolás;
rosált a vénült nyurga inda,
és kicsikét belehalt a hajtás.
Finom por megkövült az idővel, és
megmászhatatlan éveim malterét
magába szívó kőfal állt az
egykorom és a jelen közé. Hogy
átléphetetlen várfalakat vivék
országhatárokon, repülővel, két
huszonkilós bőröndbe gyűrve,
újra meg újra meg újra – abszurd.
Miként az is, hogy életem évelő,
határokon, világokon ívelő
és mégis egy rozzant fal őrzi;
térdemig ér, vagy alább bokáig,
egy Hadriánusznak fala – hódoló,
foghíjas légkorlátaim; bűvölő,
vad ismeretlenek kihordták
mind a javát valahogy belőlem.

XII.

Ősz

Nézz ide, hogy fut a réten, az égen
a kései nyár és játszani hív.
Az űrből s a földből gyúr közös masszát,
összekuszálja az emberi ész.

Bíborpalástot ölt reggel magára,
átáll az óra és elhal a perc.
Borúsra ritkul, másra vált, ami volt,
és zűrzavarossá válik a rend.

És majd átfut az égen, a réten a
sötétség, ami beborít mindent.
De fejed felett, ha gyűlik a felleg,
mosd ki a szíved, hadd folyjon a víz.

XIII.

Számvetés

Rég átléptem már a határt, hol az ifjú megöszül,
immár új kapu vár, lét-nemlét a határ.
Ember lévén mérlegelem: hova nyílik az ajtó,
hol végződhet az út? Vár-e az Elszámoló?

XIV.

Limes

pindaricum

Megreped ott is a jég, továbblép,
hogy átérjen a túlsó partra most,
amíg messze köd takarja a medret
végig a híd tömör pereméig.
A hídra fülel: két tétova lépés
azután fordul az űr,
megformálja magában az
arcát: vaskos, nyáladzó
a szája, szemébe kegyetlen örvény
szennyes habja fagyott.

Gőzöl a jég, kibomlik a tájból
ködtömbként a fagy, és áll az égben
a két part közötti falka fehérben
mozzanatokra bontva a tájat:
csak az van, amit felvázol a vásznán: halk
dobogás test nélkül: űz
szökken fel a zúzmara
csúszós bőrén, felcsörtet
a part iszamos pereméig, aztán
átlendül s elillan.

Próbálja követni az űzet
nem lát, orrán ömlik a köd, köd az arca,
mert a hideg szél mintha lehántana mindent,
fosztja a lelkét, ráncos kéz liba tollát,
pelyheiből épül a köd,
megpróbálja kezével kitapintani,
kikaparni a jég borította földből
legalább a fa egyik vékony gyökerét,
hogy, felhúzza magát
lassan, szinte hangtalanul ás,
míg megdermed az ujja.

XV.

A limes átlépése

*„morte carent animae semperque priore relicta
sedē novis domibus vivunt habitantque receptae”*

(Publius Ovidius Naso)

Mindig csak új csodákat láttam, arra mentem,
amerre vitt a lábam, göröngyös földi utakon,
a lélek ösvényein, melyek szintúgy görbék, gödrösek.
A szemem behunyom, figyelem, mit látok így.
Mily szép ott az élet, hívogatnak illatos álmok,
mint dúsan kihímzett rét, pillangókat, szitakötőket,
s a hiú cseresznyeszemek is csengnek-bongnak
a szélben, ismert ösvényeit járja be újra a szív.
Hallgat, hallgat a csend, bimbajából kipattan,
izzó vággyal a rózsa, és szinte hallani vélem szavát.
Most meggyónhatok én is: a szomorú fűznek.
Ritkán jut eszembe, hogy másként is lehetne,
hisz a létezés előtt is volt másféle állapot, eltérő létezés.
Kár minden szóért, mely csupán a lármát növeli,
könnyeidben úgyis elsírod az elmondhatatlant.
Egy próba, nincs is több, ha egyik kiteszít,
a másik befogad, hát ne félj a megtérés útjára lépni.
Senki olyat nem tesz, mit más tenni ne tudna.
Mert hiszen mindenki saját magának szabja
meg a korlátokat, önmagának szab játékszabályokat.
A világ mindig szigorú, ma pedig kegyetlen is.
A rusnya hernyó csak időleges otthon a szép
pillangó számára, de az élet nagy forgatagából ki nem zárható.
Könnyezve suttog a szellő, emlékek dala sír,
boldogságot keres mind, ki él ezen a földön itt,
s magunknak így teremtünk hamis harmóniát.
Mért a mögötttest keresem, hisz oly szép, ami látszik.
Ahová vágyaid csalogatnak, s hová szemed elér,
szállj oda, hol most csak a csillagos űr tátong!
Szív nélkül a test mit sem ér, nem több az,
mint üres kagyló, egy gyöngyszem nélküli kagyló,
melyben az elme mókázik csak szüntelenül.

XVI.

Mózes a Nebo hegyen

Látom az Ígéret Földjét. Talajára a lábam
nem tehetem be. Amerre a szem lát, gazdagon adnak
termést szép fügefák. Fáradt lovainkat itatják
harcosaim, ha a Jordán szűz vize, mint a szirének
hívja magához a testüket. Állok a hegy tetején. Hogy
kértem az Istent, hogy kegyelemből nézze el egyszer
ostoba tettem! Bárcsak a szikla, amelyre a bottal
sújtottam haragomban, nem lett volna előttem!
Játszottam, mint egy színész! Mint egy görög! Isten
mégis megbízott bennem! Számolt velem! Égő
csipkebokorból adta parancsba, hogy én vezetem majd
népem e helyre. Csak emlékkép az egyiptomi rabság.
Én, akinek kígyóvá változtatta a botját
Isten, most széttört kőtábláim siratom! Hogy
választottam ketté egy tengert! De ma jöttem
rá, hogy szálló pára vagyok csak, melyre a szél fúj
tűzforró levegőt! Egy senki, akit követett egy
nép! Negyven hosszú esztendő lágypora szárad
lábamon. Itt van a föld, ahová eljutni akartam!
Jaj, mennyit kellett veszekednem ezért! A hitét hány
társam dobta a porba! Hamis bálványokat űztem
távol a néptől! Megjöttünk, és itt van a Szent Föld!
Büszke határa bezárva előttem. Mondta az Úr, hogy
induljak meghalni a hegy tetejére! A Törvény
lassacskán átadja helyét ma a Kegyelemnek.

XVII.

Szóbeli Tóránk mellé

Fárad a perc, fogy a lelki erő, de megőrzi az emlék
azt, ami nincs szem előtt. Így fájó létsebeinkből
vérnapló lesz, száradt szívpaca csendmaradékkal
hagy foltot létkönyvekben. Nem a pillanat él túl
embert, testárnyékok az órák, még a valóság
is foszlik, rongyolja a semmi. Megóvni ezért kell
mindent meg mindenkit, hogy feledésbe ne vesszen
múlt borzalma, kegyetlen gyilkosok örületéből
épült láger, elpusztítani szánt nyomorultak
ártatlan százezzeivel. Vagy, mennyi tetőhöz
volna elég a bitófákhoz készült gyalulatlan
gyertyán, tölgy? És hány smasszert toboroztak a sírok,
jeltelen árkok megtöltéséhez? Hova vittek
rabszolgáknak gyermeket, ősz öreget? Tilalomtól,
erkölcstől fosztott korok űztek igaztalanul gúnyt
bárki jövőjéből, túllépve a jog limesén, torz
távlatokat kínálva reménytelenek seregének.
Hát a mi otthonaink, a családjait innen a Lajtán
hogy sújtotta a vész? Ki bukott föl az esztelen örvény
árjából? Aligis pár. Egyik a két utat úgy járt
szószent nagybátyám, rakták a vagonba először
árjanyugat felemás kultúravilága felé, majd
később, megmenekülten húzta a füstre se büszkébb
mozdony fagykeletig. Tág térhez a tér? Üres éden
áldozatává lett. Örök Ádám sarja, elődként
nézett rám. Sorsával mondja nekem, mi legyek több
évvel a kínjaiból született igazát keresőnek.
Mert, ahogy elrejtőzik az Isten, Eszter imáját
hallva jelen van az együttérző szájban, a némán
félrevonult haszidok tíz ujjahegyén, amikor tép,
mind, hisz nem dicsekedni akar, hanem őrizi a hithez
hűséges tiszták menedékét, bölcs hagyományunk,
megszaggathatnánk a memória szötte ruháink.

XVIII.

Határsávban

Határon túli lét vagy, hittem határon innen,
és nem definiáltam határt és határsávot.
Hogy ki falaz, ki ellen, nem volt számomra kérdés.
Hogy határsávban élünk, nem problematizáltam.
Pedig a semmi ellen nyitott tudathatáron
minden nap határkérdés, szűkülő tranzitzóna.
Szó sincs határtalanról, fantazma, üresjárat.
Határsávunk, ha szólít, szorongunk csak, és várunk.

Szorongunk csak, és várunk, bár elfogyatkozásunk
kapaszkodót, ha kínál, tranzitreményt csepegtet.
Gondosan adagolva naponta éppen annyit,
idő előtt ne múljon ki következő óránk.
A tranzitzóna gyógyít. Még élsz, tudatja. Éltet.
Sohasem indokolja. Csak adja. Csak. Csepegtet.
Hisz tranzit. Ha már egyszer úgy esett, erre jártál,
fogadd el. És a többi naponta ráadás csak.

Naponta ráadás csak, ma éjjel erre ébredsz,
hogy határsávban élünk. Pattansz, mint őr a vártán.
Az éjjeli őrváltás közel, jelzik a percek,
szikrázva fellobbannak, nem engednek nyugodni.
Féléber állapotban nyílik-csukódik minden,
mint kagyló a homokban, türkizzöld tenger alján.
A tudat mélye jelzi, hogy pulzál, létezik még,
hogy létezése ára a lüktető jelenlét.

XIX.

Bús belenyugvás

Mondd, hová tartunk, ha az összes ember
csak saját dolgára figyel? Haszonvágy
mossa rongyossá az agyunk, akár egy
trópusi ciklon.

Társadalmunk torz evolúciója
lett a tékozlás melegágya mára.
Mennyi lábnyomot tud a meggyötört Föld
még tolerálni?

Meddig élhetünk? A jövőnk felizzik,
mint a kősziklák peremén a láva.
Válaszok helyett remegésbe fullad
bennem az önvád.

Klímadepresszív univerzumomban
mit tehetnék? Más se határol engem,
mint a kérdések sokasága. Hogy lesz?
Merre haladjak?

Sorstalanságom se feszélyez immár.
Megszokottá vált. A fajok kihalnak.
Századunk porába fejem lehajtom:
bús belenyugvás.

XX.

Belső határ

Hittük, nem kell már a határ, olyan ostoba gát az,
úgyis minden zárt ajtó megnyílik előttünk,
minden megvehető (legfeljebb gyűjteni kell rá),
harsányan gúnyoljuk a vallást, és a morált is,
kontroll nélkül zúdul a szó, hisz nincs tabu többé,
átírhatjuk a Föld törvényét, semmi se számít!

És most itt ez a járvány, végigdúlja a földet,
zárkózunk, falakat húzunk fel a csillagos éjig,
festett arcunk álca takarja, akárki esélyes...
Megtört emberiség, de keserves most felocsúdnunk...
Mit kell átértékelnünk a világban, egészen?
Ember, nem vagy több, mint gyarló földi halandó,
istent játszva az emberszintre sem érsz fel egészen...
Belsőd építsd, ott húzd bent a limest! Hol a mérce,
hol van az isteni távlat? A léted, lásd, de törékeny...
Meddig sűgja az ég, hogy nézz fel s mondd el imádat?
Isten célja vagy, ember, nőj fel végre a fényre!

XXI.

Határon ácsorogva

Ha jégvirágos ablakon benéz
a Hold, magányos olvasóba botlik,
ki nem törődik égi fénnel. Ég
egy ismeretlen izgalomban. Ottlik

regénye térdre ejtve; ágyon ül,
mereng. *Az Iskolát* feledni képte-
len. Összecsukni sem meri, felüt-
ni sem. Szamárfüles kötet. De vége

ma sincs. Hisz újakezdte már megint.
Nagyapja könyve volt. Öreg papírlap
esett ki, jegyzetek, vonatjegy is.

Relikviák. Megannyi nyom: kibírta,
nem írt. Helyette élt. Az elveit
nem adta föl határra érve. Titka

rövid, betűsorok közé beírt:
*„A némaság elégtelen (meg ritka).
A szó kevés. Közöttük egy kötél
feszül, hol ácsorogni van remény.”*

XXII.

A limes lényege, esszenciája

- Eddig elég, ne tovább, ez a rend, -

S ez bölcs vala egykor
Mert a limes, a határ megszabta,
Hogy eddig és ekkor

Nincs korláttalanság
És mérték nélküli élet,
Mint ahogy sohase volt
És sohase lesz ilyen, érted?

Nos, a határ arra kell,
Hogy lásd, hogy a jó és a rossz között
Hol húzódik a sáv,
A vonal, a markációs eszköz

Hogy a fiú s a leány
Sose lesznek egynemű lények
És hogy a igaz s az igaz
Sose egyszínű, együgyű tények

Óh, a limes arra kell,
Hogy lásd, hogy a fény s a sötétség
Nem keverék entitás,
Hanem két külön eltérő egység

Nos, a limes, Öregem,
A szabály, a morál és a szépség
Minden egyéb butaság,
És ostoba emberi vétség

XXIII.

Disztichon a szóról

Minden szónak vége van. Ez nem vég. A határa
végtelen. Ott van, hol csönd szakadékba zuhan.
Majd, odalentről szállva emelkedik, - ív az Időben -
terjed a Térben, s él az anyanyelvben üdén!

XXIV.

Erdély

„És Erdély lelke csillan meg a szóban,
mint egy darabka mennybolt tiszta tóban.”
/ Reményik Sándor/

Csillan fenyőkben szurdokokban
patak vizében haragos folyókban
sziklák taraján elomló réteken
jégből kiolvadt esőcseppeken
templomok tornyán lőrésen
kopjafákon porladó köveken
rozsdamarta bádogkereszteken
és temetőekben elsírt könnyeken...

.....

őszi ködtől aranyló alkonyatban
rügybontásban gyermekkacajban
daloló asszony szembogarában
hűséggel viselt őrt állásban
röghöz kötözött kitartásban
fagyban és farkas ordításban...

.....

rácsok közé zárt szobrokon
gondtól barázdált homlokon
súlyos tehertől ingó lombokon
juhok szórén rovott pásztorboton
pisztráng hasán pirosuló kokojzán
málnavészben a Kárpátok ormán...

.....

sziporkázó tengerszemekben
szánandó hiteselekben
tájszólással diszitett nyelvben
mostoha sorsban Isten dicséretben
fohászokban és balladákban
csodavárásban álmodásban
vigasztaló szent ragyogásban...

.....

Ebben az elvadult világban!

XXV.

Kis Teca verse '920-ból

Édesanyám kiabál: besötétült már a hegy alján,
fussak a házba. Kezében gyászt lobogó nagykendőm.
Én dühösen nézek fel az égre, hiszen most készült
el tutajom, mit a kertek alatt csobogó patakunkon
úsztatnék, négy-öt gyerkőccel, ahogy más estén.
Dördül, villan. Szerzte-szaladnak mind a barátok.
Egy levelet még feltűzök ladikom tetejére.

Másnap nem mehetek ki a vízhez: azt mondják, az
már nem a kertünk alja, s nem játszhatok ott többé.
Majd megtoldják: ősztől nem koptatja az iskola
csizmám, két karom is kell már a család kenyeréhez.
(Bár kevesebbet szelnek az esték két katonával.
Ritkább lett a teríték, s halkán szól az imádság.)
Mondják azt is, nem vagyok ostoba, apró gyermek:
nem hihetem, hogy a kis tutajomra szögelt üzenet majd
elbukdácsol a tengerhez, s meglátja a bátyám.
Hisz' már írtak mind, kik a harcban meg nem haltak...
Mégis bízom. Ám, ha az Ég hazaküldi, hogyan lel
ránk? Mert ott, hol a kertkapu nyílt, most zárul az ország.
És a nevünk is máshogy cseng. Magyarok se vagyunk már.
Jancsi öcsém a fakardját hozza: revansot vesz majd,
nőjön csak meg! Édesanyám leteremti szelíden:
nem kell bosszú. Véres földből nem nő áldás.
Több gyerekét nem ereszti halálba, akárki jön értük.

Jól van: nem leszek én se gyerek, se diák, se magyar már...
És vajon embernek meghagynak-e bennünk? S élnek-e,
szólnak-e emberek itt körülöttünk, kik testvérem
emberként igazítják útba, ha jön. Haza, hozzánk.

XXVI.

Kérdések a határnál

Messzi hazámból félelem űzött, tengeren át,
békés otthonom eltűnt, égnek a templomaink.
Gyilkosok éles fegyvere vágta el asszonyom álmát,
s szívemet tépi a bánat, meghalt, szép fiamért.
Én menekültem csak meg. M'ért – Uram, óh Uram – én?
Útnak eredtem, hátamon egy zsák, mindenem abban.
Kincsem keblemen őrzöm. Régi időkben kaptam
jó szüleimtől. Fából vágta, faragta apám.
Krisztus Urunknak földi keresztyét hordozom én.

Mások is jöttek, úttalan erdőn, völgyeken át –
reszket a lelkünk, vágyjuk a békét, új haza képét,
óh, lesz-e nekünk ágyunk s asztalon ízes ebéd?
Vártok-e minket szíves szóval s védtek-e meg majd
úgy, mint hős tábornokotok rég, messzi hazámban
óvta meg népem, marcona, rabló ellenségtől?
Látom a színes, hívó, távoli fényeket és most
kérőn kérdezem : osztani jólét nagy birodalmát
engeditek majd? Át a határon léphetek én?

Tüske kerítés testem előtt és túlra nem enged.
Fájó, sebző szóval üvölt rám fegyveres őrség.
Nyelvüket érteni nem tudom én, ám érzi a szívem,
jobbra ma sorsom nem vált s kérdőn égbe kiáltom:
Óh, Uram! Innen – földi halandó – mondd, hova menjek?
Merre keressem a békét? Testvért hol lelek én?
Szított félelem épít sáncokat emberek élte közé?
Múló századok évei elfeledik majd egykor,
nagy birodalmak enyésző kő és vas falait?

XXVII.

S. Dénes emlékére

Vitt a vonat minket Zebegénybe, a partra,
Játszani hívtál bátor férfi-csatát.
Hektori dárda helyett botokat hajigáltunk
Trójai hősként ott, megvetve halált.
Esti bogár-nép zúgott argoszi hadként
S végzete lett, ha elért fullánkja is téged.
Hellászi volt lelked, s szent szó a barátság,
S nem evilági kinek a hatalmát félted.
Máskor a padba szorulva, ha szólt a Tanár úr
Tudtam, elér engem s jogosan az ítélet,
Nem menekedhetek én a karóba-húzástól
Csak ha te súgysz, elűzve fejemről e szégyent.
És ha tavasszal pezsdült ifjúi vérünk,
Lestük a lánykoszorút, mint járja a táncát,
Tudtuk a villoni dalt, ismertük a titkot
Hallottuk szívünknek oly kedves muzsikáját.
Hány vidám óra repült el, észre se vettük
Csillagos éjjeleken koptatva a flasztert.
Kert-kapudig, s oda-vissza de hányszor,
Mind e világ összes titkát kifecsegtük.
Büszke fiú, mit tudni akartál, végül
Pythia jóslataként hullt lábad elé le a földre:
Légy te lovagja a szépnek, hű szeretője a jónak,
Homlokodat olajág koszorúzza a fényben,
Ősi neved márvány hirdesse a kornak
Téged örökre megőrző szép emlékezetében.

Itt van a kő. Rajta neved, belevésve örökre.
Ez ma a jussod lásd, s nincs olajág a kezemben.
Kell-e a jóslat, mondd? Ez volt hát mit akartál?
Tétova szegfűt morzsolok én ma a szélben

XXVIII.

Terminus est

I.

Nem köti már a valóság ritmuskényszere többé:
győzött szörnyetegén, a világon az újkori hérosz.
Győzelem az, ha a végén nincs, ahová hazatérjen?

II.

Zúg a harangszó, összemosódik a lélek a testtel:
féli az ember az Istent. Féli az ember a Semmit.

III.

Térfigyelő kamerák rögzítik a nap zuhanását.

XXIX.

Ordas idők

Vannak az ordas idők, amikor jobb visszavonulni.

Rosszkedvből, meg az önként választott egyedüllét
és a közöny kormos, bontott téglából építsz
vastag kőfalakat.

Körülötted ködben a reggel,
míg átkelsz kétszer, mobilodba merülve a sűrű
városon át, a bezárkózás masszív limesén túl.

Ám odabent, fáradt szemhéjad alatt pihenő táj.

Szép ölüket tárják fel a kék, lebegő hegyek.

Álmos

páralepel bújtatja a búzavirág millió kis
szirmát:

itt csak az égbolt tört darabokra.

Az apró

égcserépek szétszórva hevernek a déli határban.

Lustán nyúlik a tó.

Szél sem lebbenti a nádat.

Vannak az ordas idők, amikor jobb bent a karantén.

XXX.

Limesz híján

Avagy a határtalan élv-vágy következményei

Óh, Ember, milyen ostoba, és mily féktelen is vagy
Mindeneket az uralmad alá vetsz, mint a Türrannosz
Azt hiszed, óh, e Golyóbis a szolgád, s bármit csinálhatsz
Véle, hiszen Neked itt már végképp telj a hatalmad

Repkedsz benne fölényesen mit se törődve a szennyel
Azzal, amit okozol, s hogy mekkora kárt tesz is itten a
Rút felelőtlenséged a végtelen, éktelen önzés
Kapzsi szíved buja vágya a féktelen, esztelen élv-vágy

Repkedsz benne fölényesen, mit se törődve a renddel
Isteni törvénnyel, hogy a bőség szükségét terem immár
Osztod az észet, és bontod a természet csoda titkát
S mit se törődsz azzal, mit hagysz unokádra utánad

Nos, ez a baj, ez a Hübrisz, ez ám, ami sérti az Istent
Hogy felelőtlenül élsz, s hogy nincsen benned alázat
Ezt bosszulja a Vírus is, és teszi helyre, mi eltört
Meggyógyítva, amit a Te balga eszed idebarmolt

XXXI.

Limes a szarkofágok mellett

úgy véltem, szabadon, nincs semmi *határ* számomra
kétkerékűvel a tábor mellett hogy karikáztam,
drótszamaramnak megrakodott hátulja nyikorgott
kormányom megemelte a hátsó súly, s alig élek,
*Auchan*ból minek ennyit hozni?, mer' itt a karantén?;
s reggeleken vásárolhatnak a vének mostan,
majd meg az ifjak utánuk, hajrá gyűjteni bármit!,
vége se bossza a vásárlásnak, venni akármit;
megles az *új koronás*, ami vírusa bármelyikünknek,
s hullik az ember, végez a baj vele: gyorsul a hullás;
félrekapom fejemet, s bár balra a tábort látom,
majdnem kétezeréves pompás, nagyszerű tábort:
kőlapok, apró barlang, mennyi nehéz ház tátong,
mindből a gazda hiányzik másodfél ezer éve
rablók megcsupaszították ahol érték volt még
s mind hazatért, akit égi segédlet megsegített,
Párkák, bármint volt, a *határt* kijelölte a végzet,
csöngőm csöngess, isten nincs aki változtassa.

XXXII.

Pannónia végvár

Első számú ajtónálló:

Látod-e testvér? Ősi legendák népe miénk! Itt
Isteneink keze áldással vár, ömlik a bőség;
Róma dicsőségtől ragyogó fala tartja a barbárt
kívül; büszkén áll a limes, Pannónia végvár!

Második ajtónálló:

Hősi fajunk van, nem tagadom, de a kétség
néha megindul bennem, és ott csillog a szádon
olykor a csalfa mosoly neked is. Marsnak legutóbb mondd:
áldoztatni mikor voltál? És ismered összes
mondánk? Más hitben született, énekkel tér az oroszlán
barlangjába. Te életed adnád még Jupiternek?
Szép Pannónia messze esett a világ közepétől,
hátunkban fordul kés... Kellene féljük a barbárt?
Végünk úgysis bűn, és elkényelmesedés lesz.

Első számú ajtónálló:

Tréfálkozni ilyennel?! Nincs érzéked a vicchez.

Második ajtónálló:

Nem tréfálok, csak komolyan nem vesz soha senki.
Látta apám ahogyan Néró dalra fakadt, mert
lángba borult Róma. S császáruinkban nagy bizalom van
most, de ha újból felcsapnának a lángok a téren,
lantért nyúlna-e, vagy vödörért? Rómát szeretem, te
ne hidd, hogy nem! Én szívből szeretem, nem ököllel.
Addig amíg a szívem ver, nem kell ütnöm a mellem.

Első számú ajtónálló:

Értelek én, de nem érthetek egyet. Tört, ha szívedre
ránt a gaz ellenség, nem ököllel védekezel tán?

Második ajtónálló:

Számít? Annyi a kétség... Álarccal riogatnak
rémek; vagy kitekert, rút bábjáték az egész, és
réges-régen ránk húzták a vizes lepedőt már.

XXXIII.

Ekloga a kerítésnél

Gazda:

Hát hova futsz így szomszéd, sportos, sűrű ruhádban?
Rég nem láttalak errefelé, bár jól tudom azt, hogy
nem szabad egymást oktanulni ma keresni, hogy úgy, mint
máskor a karcsu pohárral koccintsunk a tavaszra.

Szomszéd:

Nos, hát így van, igen! Nem mozdul az ember a házból,
csak, ha muszáj valamit még venni, mi nincsen elég már
otthon. Vagy, mint most, mikor éppen testemet edzem:
három kört fut a lábam minden kedden a parkban!
Más napokon pedig otthon súlyzómmal a bicepszem
gyúrom. Kell, hogy erősítsek, hisz az izmok nélkül
elsorvadnak. Hogy vagytok? Hogy bírja a zártság
lélekölően durva hatását benn a családotod?

Gazda:

Megvolnánk, köszönöm! Nálunk még senki sem örült
meg, noha nem könnyű ez az állandó „ülök itthon”
helyzet. Van kertünk, így van hol a természetnek
színeit egyre csodáljuk. Van munkánk, amit innen
bentről végzünk. Mit kérhetne ma többet az ember?
Azt sajnálom azért, hogy nem mehetünk ki a térre!
Víg terasz árnyékában kóstolt hús borok ízét
néhány kedves, léha barátal nincs, ki megossza.

Szomszéd:

Sajnos ez így van. Bár a szerencsénk áldani illik!
Mind, amit elmondtál, nálunk is megvan. A házban
mégis az indulat ébred bennünk néha, mikor már
rég szokások az ember párját újra dühítik.
Nem töltöttem még soha ennyi időt vele együtt,
s most a különlet édes ajándék percei várnak.

Gazda:

Fuss, szomszéd! Bizzunk abban, hogy eljön a vége!
Addig két méter távolság! Másokat is kell
védeni azzal, hogy, mint régen a rómaiaknál,
elzárjuk ma magunkat hosszú limessel a kintől
jönni kívánó ellenségtől. Múlik a baj majd,
mevlásd! Menj! Mindig kíséren egészség!

XXXIV.

Epistola Pannóniából

Drága barátom!

Ismét hírt adnék a határról,
Bár legutóbb a te cenzorod által lett kihajítva
Minden, amit küldtem: levelem, meg a borról a számla.
Mindegy, írok azért, hogy tudd, mint mennek a dolgok.
Pár katonád, hű centuriód még tartja a rendet,
Bár sokasodnak a barbár hordák itt, a limesnél.
Egy részük menekült, nincs semmije, nincs hova menjen,
S persze kalandorok is próbálnak átfurakodni.
Caesar kedve szerint falak épülnek, magasodnak,
S őrtornyokból nézzük a népek tarka csoportját.
Van, hogy az élelemért könyörögnek, vagy ruha kéne,
Ám olyan is van: a fáradt félelem átcsap a dühbe,
Akkor mind kiabálnak, vagy köveket hajigálnak.
Kérdezhetnéd: hogy látom, mit kellene tenni?
Tényleg az ország látja a kárát, hogyha betörnek?
Vagy csak uszítás ez, nekik is jut a földi javakból,
Éppen elég bort és búzát termel meg a hátság?
Drága barátom, hogyha a dolgaid engedik, akkor
Nézz be mihozzánk! Büszke Pannónia jó bora híres,
Míg megiszunk egy-két kupa mézes, mennyei nektárt,
Addig a helyzetet elmondom neked, ám le nem írom,
Mert levelem, ha a cenzúrán nem akad meg azonnal,
Félek, bajt hozhatna fejemre, ha tán kritizálnék.
Itt birodalmunk hangja az egyetlen, ami szólhat.

XXXV.

Határkérdés

Hajdan *limest* építettek a rómaiak, vad
germán, frank had elől védeni otthonukat.
Árok, sánc, majd őrtorony épült, kőfala széles
védelem és hadiút, s élt nyugalomban a nép.

Most, hogy ránk nehezül ez a járvány, s zár a lakásba
– négy fala lett a határ – mit mutat itt a tükör?
Luxusban tobzódva a vírus épp ugyanúgy öl,
nem számít, ki az úr, s lét peremén ki szegény,
utcapadon vén kéregető, rút koldusi rongyban,
vagy sztár, bandavezér, s halhat a hercegi sarj,
nem ment meg sem a dollárhegy, sem a sok profi orvos,
mert iszonyú ez a kór, fulladozik a tüdő...
Széthúztál, te világ, hát most már itt van az egység,
mind reszket, aki él – kit mikor ér el a kín.
Nézd, a határok a járvány mentén sorra lezárnak,
dermedt rettenetünk hirtelen úgy szigetel...

Így limesünnké vált ez a vírus, védvonalunkká,
frissül a lélek, a szív, s újra velünk a család!
Ám ha figyeljük, mit tanulunk most ettől a kórtól,
– tán megvédenek így zárt, meleg otthonaink –
Nézd csak, a lég már tisztul, a víz is, fut tova szennyük,
nem száguld kocsisor – dekkol a sok repülő,
Afrika-szerte a harc is elült, mind csöndes az utca –
néma a fegyvere már – retteg a gyilkosa is...
Mind a világban szűkül a tér, de kitágul a lélek,
Ember, *por s hamu* léssz, most születik a hited!
Visszamerülvén mélyre, magunkba: hogy megalázott –
mégis e vírus a jel: tisztul az emberiség!

XXXVI.

Elhatárolódás

Hordjunk durva követ, hogy birodalmaink
biztonság-erejét lássa, ki arra jár!
Így majd kinn az a kín s benn ez a rettegés
nem lesz megközelíthető.

Kell még, hogy kihegyezz gyáva dorongokat
bátorságra! Talán fennakadást okoz
mindnek majd a hegye, s nem fog erőszakos
módon senki betörni már.

Óvjuk most, ami van, zárjuk a holnapot.
Szikkadt-bús terepen erre hiába jön,
megtorpan falaink látva a támadó,
fegyvert ráz, de kívül marad.

Itt benn csend dagonyáz, gyilkol a némaság,
félelmünk szavain nem tör a hang ma át,
elzárt, lomha világ tort ül az álmokon,
s nem lát senki se fényeket.

Hogy lesz hát ezután? Védekezésbe fúl
az, kit zár ez a fal, és ki magányosan
őrzöng vagy bevonul szürke sarokba, s ott
ül csak napra nap és zokog?

Kint félelmetesebb? Vagy idebenn talán?
Kit védünk ma kitől? Hol van az új határ?
Hogy kell óvatosan, s nem keseregve most
őriznünk, ami megmaradt?

Jön majd újra tavasz, mégse hiszem, hogy ezt
elnyelné feledés. Mert ma tanulni kell:
megváltozni muszáj, s nem lehet életünk
többé már ugyanaz sosem.